

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002025

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-05-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грабець Юлія Андріївна

2. Yuliia Hrabets

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія та археологія

Дата захисту: 02-07-2025

Спеціальність за освітою: Середня освіта (Історія)

Місце роботи здобувача: Західноукраїнський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 33680120

Місцезнаходження: вул. Львівська, буд. 11, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9405

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 21.15, 21.41.41, 21.41.45, 21.61

Тема дисертації:

1. Діяльність греко-католицького духовенства Східної Галичини у 1918–1939 рр.
2. Activities of the Greek Catholic Clergy in Eastern Galicia in 1918–1939.

Реферат:

1. В умовах відсутності власної держави впродовж 1918–1939 рр. Греко-Католицька Церква залишалася єдиною інституцією на території Східної Галичини, яка сприяла збереженню національної ідентичності та була опорою українців у вирішенні їх нагальних проблем. Сприятливі умови для розбудови церковних інституцій та реалізації суспільних заходів сформувалися після укладення у 1925 р. Конкордату між Святим Престолом і Республікою Польща. Завдяки договору Церква зберегла свою структуру, змогла відновити кадровий потенціал, покращила господарсько-фінансове забезпечення парафій. У дисертації здійснено комплексний аналіз соціально-правового та фінансово-матеріального становища духовенства ГКЦ. Керівництво Церкви вибудувало дієву систему взаємодії між парафіяльним духовенством і єпископатом, церковними органами, налагодило можливість віруючих брати участь у житті парафій. Найчисельнішою категорією греко-католицького духовенства були парохі. Вибори на посаду парохів відбувалися на

конкурсній основі, проте священники мали право обирати місце служіння з огляду на власне матеріальне становище та сімейний статус. Керівництво ГКЦ видавало регулятивні документи, які визначали права і обов'язки парафіяльного духовенства, їх матеріальне забезпечення, розміри державних дотацій, контролювали використання прибутку від здачі в оренду церковних земель тощо. ГКЦ відіграла ключову роль у соціально-економічному розвитку регіону, діяльність священників була рушієм модернізації регіону. Духovenство ініціювало відновлення господарств парафії, консультувало віруючих щодо фінансової грамотності та ведення сільського господарства, співпрацювало з осередками товариств і кооперативів. Священники також системно проводили просвітницьку роботу, охоплюючи теми побуту та здорового способу життя. У міжвоєнний період богословську освіту священники здобували у семінаріях Львова, Рогатина, Станіславова, Перемишля. Навчальна програма семінарій включала богословські дисципліни, предмети гуманітарного циклу (літературу, філософію, церковно-слов'янську мову, тощо). Обов'язковим складовою навчального процесу була практична підготовка семінаристів до ведення господарства. У 1929 р. для підвищення освітнього і наукового потенціалу кадрового складу ГКЦ у Львові було відкрито Богословську Академію. Зміст навчального процесу відповідав зразкам європейських університетів. Широкий спектр дисциплін філософсько-богословського, гуманітарного і фінансово-господарсько спрямування уможливили потужну підготовку фахових випускників, які реалізовували себе в науці або священницькій діяльності. Поза увагою ГКЦ також не залишалася жіноча освіта й підготовка дівчат до сімейного життя. Її забезпечували два монаших чини ГКЦ – Чин Святого Василя Великого, Згромадження Сестер Службниць Непорочної Диви Марії. Навчальні заклади під керівництвом сестер василянок надавали початкову, середню і спеціальну освіту особам жіночої статі різного віку і віросповідання. Сестри Службниць зосередили свою увагу на вихованні дівчаток дошкільного віку, а також на підготовці жінок-вчителів для роботи у «захоронках». В умовах здійснення польським урядом полонізаційної політики духовенство виступало захисником української освіти. Зокрема, воно ініціювало проведення шкільних плебісцитів із метою отримання дозволу українцям навчатися українською мовою, займалося створенням приватних шкіл з українською мовою навчання та курсів грамотності для неписьмених. З метою захисту національних прав та соціокультурних цінностей українців священники брали участь у роботі осередків товариства «Рідна школа», «Просвіта» та інших. Невід'ємною складовою душпастирського служіння духовенства була популяризація християнсько-моральних цінностей через роботу з молоддю. Священники викладали науку релігії у школах, проводили катехизацію дітей, ініціювали молодіжні християнські товариства тощо. На тлі загострення соціально-економічних проблем і поширення комуністичних впливів керівництво ГКЦ ініціювало проведення в Східній Галичині суспільного руху «Католицька акція». Вона передбачала створення парафіяльними священниками гуртків, у рамках функціонування яких серед молоді та дітей популяризувалися християнсько-моральні цінності. Акція мала важливе національно-виховне значення, оскільки заходами цього руху вдалося збільшити кількість і активізувати вже існуючі християнські товариства. Таким чином, провідне місце у процесах соціально-економічного, освітнього, культурно-просвітницького розвитку українського населення Східної Галичини міжвоєнного періоду належало греко-католицькому духовенству.

2. The Greek Catholic Church, in the absence of their own state in 1918–1939, remained the only institution in Eastern Galicia that helped preserve national identity and supported Ukrainians in solving their pressing problems. Favourable conditions for church development and the implementation of social activities appeared after the signing of the Concordat between the Holy See and the Republic of Poland in 1925. Thanks to the agreement, the church preserved its structure and was able to restore its human resources as well as improved the economic and financial support of parishes. The dissertation provides a comprehensive analysis of the social and legal, financial and material situation of the GCC clergy. The church leadership built an effective system of interaction between the parish clergy and the bishops and church bodies, and established the possibility for believers to participate in the life of parishes. Parish priests were considered to be the most numerous category of the Greek Catholic clergy. Elections for the pastor position were held on a competitive basis. However, priests had the right to choose a place of service based on their financial situation and family status. The GCC leadership published regulatory documents

that defined the rights and obligations of the parish clergy, their financial support, the amount of state subsidies, and controlled the use of profits from leasing church lands, etc. The GCC played a key role in the socio-economic development of the region, and the priests' activities were the driving force behind the modernization of the region. The clergy initiated the restoration of parish farms, advised the faithful people on financial literacy and agriculture and cooperated with the branches of societies and cooperatives. The priests also regularly educated people covering topics of everyday life and healthy lifestyles. Theological education for priests during the interwar period was provided by five seminaries in Lviv, Rohatyn, Stanyslaviv, and Przemyśl. The seminary curriculum included theological disciplines and humanities subjects (literature, philosophy, Church Slavonic language, etc.). Practical training of seminarians in farming was an essential part of the educational process. The founding of the Theological Academy in Lviv in 1929 helped to increase the educational and scientific potential of the GCC staff. The content of the educational process met the standards of European universities. A wide range of disciplines in philosophical and theological, humanitarian, financial and economic fields facilitated the training of professional graduates who realized themselves in science or priestly activity. The GCC also paid attention to women's education and the preparation of girls for family life. It was provided by two monastic orders of the GCC, the Order of Saint Basil the Great and the Sisters Servants of Mary Immaculate. Educational institutions run by the Basilian Sisters provided primary, secondary and special education for women of all ages and religions. The Servant Sisters concentrated their attention on the upbringing of pre-school girls and on training women teachers to work in "zakhoronki" (Ukrainian charitable society that provided social care for Ukrainian orphans, material assistance, pedagogical supervision, and national and patriotic education). Under The policy of National Assimilation in the Republic of Poland, the clergy acted as defenders of Ukrainian education. Particularly, they initiated school plebiscites to allow Ukrainians to study in the Ukrainian language, and were involved into establishment of Ukrainian-language private schools and literacy courses for illiterates. In an effort to protect the national rights and socio-cultural values of Ukrainians, priests participated in the work of the «Ridna Shkola», «Prosvita» and other organizations. An integral part of the pastoral ministry of the clergy was the promotion of Christian moral values through work with young people. Priests taught the religion in schools, catechized children, initiated Christian youth societies, and so on. The GCC leadership initiated the social movement in Eastern Galicia called «Catholic Action» against the background of worsening socio-economic problems and the spread of communist influence. It was aimed at creating parish priests' groups that would promote Christian and moral values among young people and children. The action was of great national and educational importance, as the activities of this movement helped to increase the number and activate existing Christian societies. This way the Greek Catholic clergy played a leading role in the processes of socio-economic, educational, cultural, and educational development of the Ukrainian population of Eastern Galicia during the interwar period.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Bystrytska, E. & Hrabets, Yu. Position and Activities of the Greek-Catholic Parish Clergy of Eastern Galicia in 1914 – 1939. *Skhidnoievropeiskyi istorychnyi visnyk [East European Historical Bulletin]* 2023. Вип. 27. С. 105–116.
- Грабець Ю. А. Ключові аспекти адміністративно-управлінської структури Галицької митрополії Греко-Католицької Церкви у міжвоєнний період. *Консенсус*. 2024. Вип. 2. С. 64–73.

- Грабець Ю. А. Культурно-освітня діяльність Греко-Католицького духовенства Східної Галичини в міжвоєнний період. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. 2024. Вип. 1. С. 26–32.
- Грабець Ю. А. Просвітницька діяльність греко-католицького духовенства Східної Галичини в міжвоєнний період. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. 2024. Вип. 2. С. 44–50.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бистрицька Елла Володимирівна
2. Ella Bystrytska

Кваліфікація: д. і. н., професор, 09.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6844-691X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лехнюк Роман Олегович
2. Roman Lekhniuk

Кваліфікація: к. і. н., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2382-3459

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Колб Наталія Михайлівна

2. Nataliia Kolb

Кваліфікація: к. і. н., с.д., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4449-1991

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 03534498

Місцезнаходження: вул. Козельницька, буд. 4, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пилипів Ігор Васильович

2. Igor Pylypiv

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7569-069X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костюк Леся Володимирівна

2. Lesya Kostyuk

Кваліфікація: к. і. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4608-6906

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, буд. 2, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Зуляк Іван Степанович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Зуляк Іван Степанович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Любінецька Марія Ігорівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна